

De maatschappelijke en pedagogische opdracht van de kinderopvang

Branchevereniging
**Maatschappelijke
Kinderopvang**

*Een uitgave van de Branchevereniging Maatschappelijke
Kinderopvang, over wat kinderen nodig hebben om te kunnen
meedoen in onze samenleving van morgen.*

Maatschappelijke kinderopvang

Door samen opgroeien, samen spelen en samen ontwikkelen, ervaren kinderen dat iedereen meetelt, ieder kind talent heeft en ieder kind uniek is. Dat het niet uit maakt waar je wieg heeft gestaan, hoeveel je ouders verdienen en of je ouders kunnen werken. Kinderen hierin nu begeleiden en niet wachten tot morgen, is de pedagogische en maatschappelijke verantwoordelijkheid die de maatschappelijke kinderopvang voelt. Wij zijn dit aan onze kinderen verplicht want onze kinderen zijn de erfgenamen van de wereld die wij nu creëren.

Branchevereniging Maatschappelijke Kinderopvang (BMK)

Utrecht, januari 2023

Maatschappelijke kinderopvang. Een goede start voor iedere toekomst!

Ieder kind is welkom

Wat hebben kinderen nodig om deel te nemen aan de wereld van morgen? En om bij te dragen aan de wereld van morgen?

De maatschappelijke kinderopvang staat voor kinderopvang die toegankelijk is voor álle kinderen in Nederland. En als wij zeggen álle, dan bedoelen we ook echt: alle. Ongeacht het inkomen of werk van ouders. Want ieder kind heeft talent maar niet ieder kind krijgt dezelfde kansen op een goede toekomst.

Ieder kind is welkom in maatschappelijke kinderopvang. Door samen op te groeien, leren kinderen al heel jong dat het vanzelfsprekend is om te zorgen voor elkaar, voor de natuur en voor de wereld waarin we wonen. Om rekening te houden met en respect te hebben voor anderen. Kinderen zijn van nature nieuwsgierig en ontwikkelen door samen te spelen met andere kinderen. Onze pedagogische professionals zien, begeleiden en stimuleren kinderen waardoor ze groeien en zelfvertrouwen krijgen. Zo bereiden we hen voor op de wereld van morgen.

Maatschappelijke kinderopvang biedt hiermee een sterke pedagogische basis. We staan als pedagogisch partner naast ouders. Onze opvang sluit aan bij wat de buurt, wijk of omgeving vraagt en aanreikt. Zo bieden wij ieder kind en iedere ouder wat het nodig heeft en is kinderopvang voor elk kind dichtbij, waar het ook opgroeit. Om dat te bereiken werken we intensief samen met iedereen die belangrijk is voor het kind; van de ouders en de school, tot jeugdhulp, sport, cultuur, jeugdwerk en de gemeente. Toekomstgericht en altijd samen met anderen.

"Laten we bij de ontwikkeling van een inclusief en duurzaam aanbod om alle kinderen gelijke kansen en mogelijkheden te geven, alsjeblieft de input van de belangrijkste experts niet vergeten: De kinderen zelf! Kinderen zijn namelijk hele slimme (mini) mensen"

Judith Kuiten,
(Pedagogische) Praktijkonderzoeker & onderwijskundige

"Kinderopvang is van onschatbare waarde voor kinderen, ouders én samenleving. Kinderen leren er hun sociale talenten samen met leeftijdsgenootjes te ontwikkelen. Ouders kunnen zich met een gerust hart aan hun bezigheden wijden, en hebben tegelijkertijd de mogelijkheid om met pedagogische medewerkers en andere ouders ervaringen over de opvoeding te delen. En de samenleving tenslotte: die is enorm gebaat bij jonge burgers die hebben leren samen te werken en verantwoordelijkheid te dragen voor elkaar en hun omgeving."

Micha de Winter,
Emeritus Professor Social and Behavioural Sciences,
Universiteit Utrecht

Onlosmakelijk verbonden

De BMK heeft een maatschappelijke en een pedagogische opdracht, die onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Maatschappelijk betekent dat we bij alles wat we doen denken en handelen vanuit het belang van het kind, dus vanuit de ontwikkelbehoeften en potentie die ieder kind heeft. De sociale omgeving waarin kinderen opgroeien beïnvloedt direct en indirect hun brede ontwikkeling en mogelijkheden. Maatschappelijke kinderopvang wil een bijdrage leveren aan een rechtvaardige, inclusieve en duurzame wereld, waarin alle kinderen gelijke mogelijkheden krijgen om zich te ontplooiën en op te groeien tot zelfstandige volwassenen die zich verantwoordelijk voelen voor de samenleving waarin zij leven. Samen spelen en opgroeien in een aandachtige, betrokken en rijke speel- en taalomgeving, draagt daaraan bij want dit stimuleert kinderen volop in hun persoonlijke en sociale ontwikkeling.

Het hebben van optimale kansen op een goede ontwikkeling en opvoeding is essentieel voor ieder kind. Daarom ligt hier de primaire focus van maatschappelijke kinderopvang. Zowel binnen het landelijke kinderopvangstelsel als in individuele kinderopvangorganisaties.

Pedagogiek gaat over opvoeding en opgroeien in het gezin en in de samenleving, nu én in de nabije toekomst. In dit visiestuk stellen wij onszelf een aantal vragen die deze tijd opwerpt en we geven een toelichting op de antwoorden die we als maatschappelijke kinderopvang geformuleerd hebben. Vragen als; wat betekent onze maatschappelijke verantwoordelijkheid als het gaat om de opvoeding en ontwikkeling van kinderen, voor medewerkers en bestuurders van kinderopvangorganisaties? En kunnen we dit concreetiseren naar taken op de groep, van management, staf en bestuurders?

Maatschappelijke kinderopvang neemt verantwoordelijkheid en heeft impact

Normen en waarden

Een kind ontwikkelt zich in relatie tot zijn omgeving: op microniveau zijn dat het gezin en de familie, op mesoniveau de kinderopvang, school, buurt, clubs en vrienden. Op het niveau daarboven spelen de sociale, economische, politieke en culturele omstandigheden en structuren een belangrijke (indirecte) rol. Kindontwikkeling en opvoeding – en daarmee ook de pedagogiek – zijn dus naast een particuliere (individueel en gezin) ook een maatschappelijke aangelegenheid.

Vanuit het maatschappelijke perspectief houdt opvoeden in dat sociale en culturele normen en waarden overgedragen worden aan de nieuwe generatie, en dat kinderen vaardigheden leren die nodig zijn om stap voor stap zelfstandig deel te kunnen nemen aan de samenleving en deze voort te zetten. In de opvoeding willen we het kind meegeven om dit vanuit een positief en krachtig zelfbeeld te doen en zich mede verantwoordelijk te voelen voor de samenleving en er actief en kritisch aan bij te dragen.

“Een natuurlijke omgeving biedt alle kinderen een rijke speel- en leeromgeving waar ze uitgedaagd worden tot spelen, leren en ontdekken, dat maakt van de (natuurlijke) buitenruimte een belangrijke plek in de maatschappelijke opvang”

Marian Joven, Onderzoeker lectoraat Natuur en ontwikkeling kind, Hogeschool Leiden

Kansenongelijkheid

De sociale positie en de culturele normen en waarden van het gezin beïnvloeden de mogelijkheden en de richting waarin het kind zich ontwikkelt. Kenmerkend voor de huidige tijd is kansenongelijkheid en toenemende segregatie. Kinderopvang kan hier een emanciperende bijdrage aan leveren en daarmee haar maatschappelijke verantwoordelijkheid nemen.

Op het niveau van de directe pedagogische relatie, zetten we bij alle kinderen in op hun welbevinden en betrokkenheid en het verrijken van hun ervaringen door middel van ontwikkelingsstimulering.

Zoomen we uit van de individuele relatie, dan kunnen we bijdragen aan het doorbreken van ‘sociale bubbels’ door te streven naar vestigingen waar kinderen met verschillende achtergronden samen komen.

Maatschappelijke kinderopvang doorbreekt ook barrières door samenwerking met onderwijs, welzijn, sport, cultuur en jeugdhulp. We versterken het gezin als belangrijkste opvoedomgeving door te investeren in de relatie met ouders en hen laagdrempelig opvoedondersteuning te bieden.

Op landelijk niveau zetten we ons in om kinderopvang financieel toegankelijk te maken voor alle kinderen omdat kinderopvang heel goed is voor de ontwikkeling van kinderen en de prioriteit niet bij winstuitkering maar bij uitstekende pedagogische begeleiding te leggen, waarbij de pedagogisch professional het belangrijkste instrument is.

Iedere professional in de kinderopvang draagt een pedagogische en daarmee maatschappelijke verantwoordelijkheid. Dit maakt hun werk zo waardevol en de betekenis van hetgeen zij doen verstrekkend.

(Onbewuste) overtuigingen

In hun werk handelen pedagogische professionals vanuit een mix van persoonlijke ervaringen en overtuigingen, en vanuit hun professionele visie, kennis en vaardigheden. Daarnaast hebben zij de meest directe en een intensieve pedagogische relatie met de kinderen. Vandaar dat zij binnen de kinderopvang de grootste invloed op de persoonlijke en sociale ontwikkeling van kinderen hebben. Voor iedere professional, maar zeker voor de pedagogisch medewerker, is het daarom belangrijk om zich bewust te zijn vanuit welke persoonlijke en professionele overtuigingen en ervaringen zij handelen. Het bewustzijn hiervan draagt bij aan professionaliteit.

Welke normen, waarden en ideeën -over henzelf en de wereld- geven wij aan de kinderen door? Om dit helder te krijgen is het belangrijk om (vaak onbewuste) overtuigingen en ervaringen bespreekbaar te maken met behulp van zelfreflectie en feedback door collega's en de pedagogisch coach. Hierdoor ontstaan nieuwe persoonlijke en professionele inzichten. Dit is een continu ontwikkelingsproces van zowel de individuele pedagogisch medewerker als het team. Dit vraagt het bewust vrijmaken van tijd en ruimte want het pedagogisch belang hiervan is groot.

"Goed opgeleide pedagogische professionals zijn onmisbaar voor het bewerkstelligen van intergenerationele rechtvaardigheid: zij dragen bij aan inclusieve instituties waar kinderen nu en in de toekomst kunnen rekenen op kindgerichte zorg en ondersteuning die inzet op het verminderen van maatschappelijke ongelijkheid."

Prof. Dr. Judi Mesman, Hoogleraar Interdisciplinaire studie van maatschappelijke uitdagingen, Universiteit Leiden

"Onvoorwaardelijk vertrouwen in ouderschap is onze gemeenschappelijke grond. Preventie en pedagogiek vormen de kleefkracht van een modern gezin. Kinderopvang biedt het gezin ritme, rust en ruimte. Dat is de zuurstof waar ouderschap van nu behoefte aan heeft om haar maatschappelijk kapitaal volop in te zetten, voor het waarmaken van eigen dromen, voor de generaties die er aan komen en voor de maatschappij. De basisvoorwaarde voor brede welvaart in Nederland!"

Igor Ivakic, Directeur Nederlands Centrum Jeugdgezondheid

Wartoe voeden we op?

Vanuit de verantwoordelijkheid die de professional in de kinderopvang heeft, is hij zich bewust van zijn opvattingen en overtuigingen. Een heel belangrijke vraag is daarom of deze opvattingen en overtuigingen bijdragen aan de pedagogische en maatschappelijke doelen van de organisatie.

De vragen **Wartoe voed je op?** en **Waarom doen wij het zoals wij het doen?** zijn daarom essentieel voor professionals in de kinderopvang.

De vraag 'Wartoe voed je op?' betekent dat de professional bewust nadenkt over de maatschappelijke waarden die hij overdraagt of wil overdragen op kinderen. Deze vraag hangt samen met vragen als: 'In wat voor samenleving wil je leven?' (duurzaam, inclusief, kansengelijkheid, democratisch, zorgzaam, etc) en ook 'Wat voor mens wil je zijn?' en 'Wat is kind-zijn?'.

De vraag 'Waarom doen wij het zoals wij het doen?' gaat over de onbewuste en soms vastgeroeste denkpatronen die we volgen. De kindvisie die een professional heeft is van invloed op wat je een kind meegeeft over hoe de samenleving functioneert en wat je rol daarin in de toekomst kan zijn (b.v. kritische denker, creatief, betrokken).

De wereld van morgen

Opvoeden gaat over het bevorderen van het welbevinden en de betrokkenheid van kinderen nu én in de toekomst. Want onze kinderen zijn de erfgenamen van de wereld die wij creëren. Dit brengt een grote pedagogische en maatschappelijke verantwoordelijkheid met zich mee voor de professionals in de kinderopvang die naast de huidige wereld, óók gaat over de toekomstige wereld waarin deze kinderen volwassen zullen zijn. En daar nemen wij nu beslissingen over.

Wij zien dit als een grote uitdaging, omdat we leven in een tijd van ingrijpende en grote transities: digitale technologische ontwikkelingen, bedreiging van het klimaat, globalisering van arbeid en productie, polarisatie en uitholling van democratische processen, kansengelijkheid en segregatie, individualisering en een maatschappij waarin succes de norm is geworden voor een geslaagd leven.

Een dubbele opdracht

De pedagoog en de andere professionals in de kinderopvang die zich nauw betrokken voelen bij de kinderen in zijn/haar organisatie, zijn daarom pedagogen die zich bewust zijn van een dubbele opdracht:

Eenzijds de individuele ontwikkeling van kinderen, vanuit belangrijke maatschappelijke waarden die bijdragen aan de ontwikkeling van kinderen.

Bijvoorbeeld; het bevorderen van het gevoel van eigenwaarde van kinderen en toegang bieden tot alle sport- cultuur en andere mooie mogelijkheden in de buurt, die bijdragen aan de brede talentontwikkeling.

En anderzijds bijdragen aan een duurzame, inclusieve en rechtvaardige wereld waarin deze kinderen volwassen worden. Omdat niemand weet hoe die toekomst eruit zal zien, is het belangrijk de onzekerheidsvaardigheden, veerkracht, creativiteit en het verantwoordelijkheidsgevoel van kinderen te versterken.

"Er zijn weinig belangen voor een samenleving zo groot als het belang van de opvoeding van haar kinderen. Professionele opvoeders in de kinderopvang staan hier aan de basis. Al heel vroeg bepalen zij mee of kinderen zich gekend weten, een evenwichtig gevoel van eigenwaarde ontwikkelen en van anderen en de wereld kunnen houden."

Luc Stevens, Emeritus hoogleraar orthopedagogiek Universiteit Utrecht, eerste directeur NIVOZ

Regionaal/lokaal

Het uitgangspunt dat opvoeden altijd ook een maatschappelijke stellingname inhoudt (een visie op het Waartoe je opvoedt) betekent dat een organisatie die mede verantwoordelijk is voor de ontwikkeling en opvoeding van kinderen, een visie heeft op de huidige en toekomstige samenleving.

Om als organisatie consistent en geloofwaardig te zijn dient deze stellingname en houding herkenbaar terug te komen in alle aspecten van de organisatie en bedrijfsvoering. Van de missie en visie, en de doelgroepen (b.v. alle kinderen) tot de betrokkenheid bij maatschappelijke issues en de uitwerkingen van het interne beleid. Dus ook in het pedagogisch beleid, en het beleid omtrent ouders, personeel, organisatie, huisvesting, financiën, samenwerkingspartners en good governance; in dit alles dient de maatschappelijke stellingname en houding te weerklinken. Uiteindelijk worden alle keuzes die gemaakt worden, gemaakt vanuit het belang van het kind.

"Investeer in het jonge kind. Doe dit niet te smal, niet te kort, niet te schools en niet te vroeg. Werk breed en lang, werk leeftijds- en ontwikkelgericht."

Prof. dr. Ruben Fukkink, Faculteit der Maatschappij- en Gedragwetenschappen, Programme group: Preventive Youth Care

Landelijk

Datzelfde geldt voor de keuzes die op landelijk niveau worden gemaakt. Ook daar denkt en handelt maatschappelijke kinderopvang altijd vanuit het belang van het kind. Maatschappelijke kinderopvang biedt een taal- en leerrijke omgeving waar het kind vanaf het eerste begin leert samen te leven met anderen en waar het talenten kan ontwikkelen. Daarmee leveren wij een belangrijke bijdrage aan de ontwikkelingskansen van ieder kind. Door alle kinderen samen te laten opgroeien bereiden we hen voor op de wereld van morgen zodat ze later kunnen bijdragen aan een samenleving waarin mensen omkijken naar elkaar.

De toekomst is maatschappelijk

De BMK is toekomstgericht en altijd in samenwerking met anderen. Wij vinden dat kinderopvang toegankelijk moet zijn voor ieder kind ongeacht het inkomen of werk van ouders, in een eenvoudige, toegankelijke opzet. Kinderopvang is gratis, van hoge kwaliteit, en op alle plekken beschikbaar. De BMK behartigt landelijk de belangen van alle kinderen, ouders, medewerkers en organisaties in de maatschappelijke kinderopvang. Onze aangesloten kinderopvangorganisaties zijn de pedagogisch partners van ouders en werken samen met onderwijs, jeugdzorg, welzijn en gemeenten. Gezamenlijk richten zij zich op de belangen van het kind, ieder kind, zodat gelijke kansen ontstaan vanaf het eerste begin.

Met dank

Deze uitgave kwam tot stand dankzij het **Pedagogenplatform** van de Branchevereniging Maatschappelijke Kinderopvang. **Ruth de Waal** schreef een **verdiepend artikel** over dit onderwerp waar wij graag naar verwijzen.

Maatschappelijke kinderopvang. Een goede start voor iedere toekomst!

www.maatschappelijkekinderopvang.nl | www.goedestartvooriederetoekomst.nl | www.gratiskinderopvang.nl